

## Võimalused leevendada Euroopa Liidu õiguse kohaldamisest tulenevaid kõrvalmõjusid õigusriigile

**Kaarel Eller**

*Õiguskantsleri vanemnõunik*

1. Kõrvalmõju õiguskindlusele ning õigusselgusele Eesti õiguse EL õiguse vastavuse tagamisel võib muu hulgas näha asjaolus, et EL õigusega vastuolus olev norm tuleb jätta üksnes konkreetses kohtuasjas kohaldamata ning selle suhtes ei algatata põhiseaduslikkuse järelevalve menetlust, mistõttu kohaldamata jäetud normi kehtivus formaalselt ei lõpe.
2. Analoogne olukord võib tekkida ka haldusmenetluses. Euroopa Kohus on järjepidevalt rõhutanud, et lisaks kohtutele peavad ka liikmesriikide haldusorganid jätma vajaduse korral (isiku õiguste kaitseks) kohaldamata iga Euroopa Liidu õigusega vastuolus oleva riigisisese õigusnormi.<sup>1</sup> Seega võib lugeda põhiseaduse toime peatunuks osas, milles see ei võimalda haldusorganil jätta haldusakti andmisel või toimingu sooritamisel õigustloovat akti kohaldamata.<sup>2</sup>
3. Erinevalt kohtust puudub aga haldusorganil Euroopa Kohtult eelotsuse küsimise võimalus. Samuti võib Euroopa Kohtu kõnealuse praktika tingimusteta rakendamine kaasa tuua praktilisi probleeme (nt haldustegevuse ebaühtlus, võimalikud kahjulikud mõjud 3. isikute huvidele ja avalikku huve tagavate normide põhjendamatu järgimata jätmise<sup>3</sup>). Seetõttu peaks haldusmenetluses riigisisese normi EL õigusega vastuolu tõttu kohaldamata jätmisega olema ettevaatlik, nt piirdudes üksnes *acte éclairé* ja *acte clair* olukordadele sarnaste juhtumitega.
4. Kõikidel juhtudel, kus riigisisest õigusnormi EL õigusega vastuolu tõttu ei kohaldata, ei pruugi tagajärjed õigusselgusele olla väga tõsised. Kui aga normi kohaldamise võimatus evib laiemat tähendust, võib põhiseaduslikkuse järelevalve menetlus siiski võimalik ja vajalik olla (nt õiguskantsleri initsiatiivil). Lisaks võib põhiseaduslikkuse järelevalve menetluses olla võimalik kaudne Eesti õiguse EL õigusele vastavuse kontroll juhul, kui EL õigusest tulenevalt peab põhiseadust teatud viisil tõlgendama.<sup>4</sup>

---

<sup>1</sup> Vt nt EKo C-103/88 - *Fratelli Costanzo vs. Comune di Milano*; EKo C-198/01 – *CIF*; EKo C-429/09 *Fuß*.

<sup>2</sup> Vrd nt RKPJKo nr 3-4-1-44-13, p 11.

<sup>3</sup> Vt nt EKo C-171/07 *Apothekerkammer des Saarlandes jt.*

<sup>4</sup> RKÜKo nr 3-4-1-33-09, p 39–41.